

Jurisprudentie

Zaak C-376/14 PPU

C
tegen
M

[verzoek van de Supreme Court (Ierland) om een prejudiciële beslissing]

„Prejudiciële verwijzing — Prejudiciële spoedprocedure — Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken — Bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake ouderlijke verantwoordelijkheid — Verordening (EG) nr. 2201/2003 — Ongeoorloofd niet doen terugkeren — Gewone verblijfplaats van het kind”

Samenvatting – Arrest van het Hof (Derde kamer) van 9 oktober 2014

1. *Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken — Bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake ouderlijke verantwoordelijkheid — Verordening nr. 2201/2003 — Verzoek om terugkeer van een kind — Overbrenging van het kind die heeft plaatsgevonden overeenkomstig een bij voorraad uitvoerbare rechterlijke beslissing die vervolgens is vernietigd bij een beslissing waarbij is bepaald dat de woonplaats van het kind de lidstaat van herkomst zal zijn — Verplichting voor de rechterlijke instantie die kennis dient te nemen van een verzoek om terugkeer van het kind, om na te gaan waar de gewone verblijfplaats van het kind zich onmiddellijk voorafgaand aan het vermeende ongeoorloofd niet doen terugkeren bevond*

(Verordening nr. 2201/2003 van de Raad, art. 2, punt 11, en 11)

2. *Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken — Bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake ouderlijke verantwoordelijkheid — Verordening nr. 2201/2003 — Begrip „gewone verblijfplaats” van het kind — Beoordelingscriteria — Overbrenging van het kind die heeft plaatsgevonden overeenkomstig een bij voorraad uitvoerbare rechterlijke beslissing die vervolgens is vernietigd bij een beslissing waarbij is bepaald dat de woonplaats van het kind de lidstaat van herkomst zal zijn — Beoordeling van alle feitelijke omstandigheden van het geval door de rechterlijke instantie van de lidstaat waarnaar het kind is overgebracht, die kennis dient te nemen van een verzoek om terugkeer*

(Verordening nr. 2201/2003 van de Raad, art. 2, punt 11, 8, 10 en 11)

3. *Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken — Bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake ouderlijke verantwoordelijkheid — Verordening nr. 2201/2003 — Overbrenging van het kind die heeft plaatsgevonden overeenkomstig een bij voorraad uitvoerbare rechterlijke beslissing die vervolgens is vernietigd bij een beslissing waarbij is bepaald dat de woonplaats van het kind de lidstaat van herkomst zal zijn — Kind dat zijn gewone verblijfplaats onmiddellijk voorafgaand aan zijn niet doen terugkeren nog in de lidstaat van herkomst heeft — Ongeoorloofd niet doen terugkeren — Kind dat zijn gewone verblijfplaats onmiddellijk voorafgaand aan zijn niet doen terugkeren niet langer in de lidstaat van herkomst*

heeft — Beslissing tot afwijzing van het verzoek om terugkeer die moet worden genomen onverminderd de toepassing van de regels over de erkenning en de tenuitvoerlegging van de in een andere lidstaat gegeven beslissingen

(Verordening nr. 2201/2003 van de Raad, art. 11)

1. De artikelen 2, punt 11, en 11 van verordening nr. 2201/2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid moeten aldus worden uitgelegd dat wanneer de overbrenging van het kind heeft plaatsgevonden overeenkomstig een bij voorraad uitvoerbare rechterlijke beslissing die vervolgens is vernietigd door een rechterlijke beslissing waarbij is bepaald dat de verblijfplaats van het kind de woonplaats van de ouder in de lidstaat van herkomst zal zijn, de rechterlijke instantie van de lidstaat waarnaar het kind is overgebracht, waarbij een verzoek om terugkeer van het kind aanhangig is gemaakt, aan de hand van een beoordeling van alle omstandigheden van het geval moet nagaan of het kind onmiddellijk vóór het vermeend ongeoorloofd niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats nog in de lidstaat van herkomst had. Bij die beoordeling moet rekening worden gehouden met het feit dat de rechterlijke beslissing waarbij de overbrenging is toegestaan, uitvoerbaar bij voorraad was en dat daartegen hoger beroep was ingesteld.

Volgens de definitie van ongeoorloofde overbrenging of niet doen terugkeren in artikel 2, punt 11, van verordening nr. 2201/2003, waarvan de tekst nauw aansluit bij die van artikel 3 van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen, moet het overbrengen of het niet doen terugkeren, wil het als ongeoorloofd in de zin van de verordening worden beschouwd, immers zijn geschied in strijd met een gezagsrecht dat ingevolge een rechterlijke beslissing, van rechtswege of bij een rechtsgeldige overeenkomst is toegekend overeenkomstig het recht van de lidstaat waar het kind onmiddellijk vóór zijn overbrenging of niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats had. Uit deze definitie volgt dat ongeoorloofd overbrengen of niet doen terugkeren in de zin van artikel 2, punt 11, van die verordening, veronderstelt dat het kind onmiddellijk voorafgaand aan zijn overbrenging of niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats in de lidstaat van herkomst had, en het gevolg is van de schending van het gezagsrecht dat krachtens het recht van die lidstaat is toegekend.

Artikel 11, lid 1, van deze verordening bepaalt dat de leden 2 tot en met 8 van dat artikel van toepassing zijn wanneer de houder van het gezagsrecht de bevoegde autoriteiten van een lidstaat verzoekt om op grond van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 een beslissing te nemen teneinde de terugkeer te verkrijgen van een kind dat ongeoorloofd is overgebracht of vastgehouden „in een andere lidstaat dan de lidstaat waar het kind onmiddellijk voor de ongeoorloofde overbrenging of het niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats had”. Hieruit moet worden afgeleid dat dit niet het geval is wanneer het kind onmiddellijk voorafgaand aan zijn overbrenging of niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats niet in de lidstaat van herkomst had. Zowel uit artikel 2, punt 11, als uit artikel 11, lid 1, van genoemde verordening volgt dus dat dit laatste artikel alleen ten behoeve van de inwilliging van een verzoek om terugkeer kan worden toegepast wanneer het kind onmiddellijk voorafgaand aan het vermeend ongeoorloofd niet doen terugkeren zijn gewone verblijfplaats in de lidstaat van herkomst had.

(cf. punten 46-49, 57, dictum 1)

2. De betekenis en de draagwijdte van het begrip „gewone verblijfplaats” in de zin van de artikelen 8 en 10 van de verordening nr. 2201/2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid moeten worden bepaald aan de hand van met name het doel van de verordening zoals dat voortvloeit uit punt 12 van de considerans van deze verordening, volgens hetwelk de in deze verordening opgenomen bevoegdheidsregels zodanig zijn opgezet dat zij in het belang van het kind zijn, en met name beantwoorden aan het criterium van de nauwe verbondenheid.

Voorts staat het aan de nationale rechterlijke instantie om de gewone verblijfplaats van het kind te bepalen, rekening houdend met alle feitelijke omstandigheden die eigen zijn aan elke zaak. In dat verband moeten, naast de fysieke aanwezigheid van het kind in een lidstaat, nog andere factoren in aanmerking worden genomen die kunnen aantonen dat deze aanwezigheid niet tijdelijk of toevallig is en dat de gewone verblijfplaats van het kind de plaats is die een zekere integratie van het kind in een sociale en familiale omgeving tot uitdrukking brengt.

Daarbij moet met name rekening worden gehouden met de duur, de regelmatigheid, de omstandigheden en de redenen van het verblijf op het grondgebied van een lidstaat en van de verhuizing van het gezin naar die staat, de nationaliteit van het kind, de plaats waar en de omstandigheden waaronder het naar school gaat, de talenkennis en de familiale en sociale banden van het kind in die staat. De bedoeling van de ouders of een van hen om zich met het kind in een andere lidstaat te vestigen, waaraan uiting is gegeven door bepaalde tastbare maatregelen, zoals de koop of de huur van een woning in de lidstaat van ontvangst, kan een aanwijzing voor de verplaatsing van de gewone verblijfplaats van het kind zijn.

Bovendien kan de duur van het verblijf alleen als aanwijzing dienen in het kader van de beoordeling van alle feitelijke omstandigheden die eigen zijn aan een zaak.

Het begrip „gewone verblijfplaats” van het kind in de artikelen 2, punt 11, en 11 van de verordening nr. 2201/2003 kan geen andere inhoud hebben dan het begrip „gewone verblijfplaats” in de artikelen 8 en 10 van genoemde verordening. Bijgevolg staat het aan de rechterlijke instantie van de lidstaat waarnaar het kind is overgebracht, waarbij een verzoek om terugkeer op basis van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen en artikel 11 van verordening nr. 2201/2003 aanhangig is, om na te gaan of het kind zijn gewone verblijfplaats onmiddellijk voorafgaand aan het vermeend ongeoorloofd overbrengen of niet doen terugkeren in de lidstaat van herkomst had, rekening houdend met alle feitelijke omstandigheden die eigen zijn aan de zaak, volgens de beoordelingscriteria die hierboven zijn aangehaald.

Bij het onderzoek van met name de redenen voor het verblijf van het kind in de lidstaat waarnaar het is overgebracht, en van het voornemen van de ouder die het daar naartoe heeft gebracht, moet rekening worden gehouden met het feit dat de rechterlijke beslissing waarbij de overbrenging is toegestaan, uitvoerbaar bij voorraad was en dat daartegen hoger beroep was ingesteld. Deze factoren pleiten namelijk niet voor een vaststelling dat de gewone verblijfplaats van het kind is verplaatst.

Gelet op de noodzaak van bescherming van het belang van het kind moeten deze factoren in het kader van de beoordeling van alle omstandigheden van het geval worden afgewogen tegen andere feitelijke factoren die een zekere integratie van het kind in een sociale en familiale omgeving sinds zijn overbrenging kunnen aantonen, meer bepaald de tijd die is verstreken tussen die overbrenging en de rechterlijke beslissing waarbij de beslissing in eerste aanleg is vernietigd en waarin is bepaald dat de verblijfplaats van het kind de woonplaats van de ouder in de lidstaat van herkomst zal zijn. De tijd die sinds die beslissing is verstreken, kan in geen geval in de beschouwing worden betrokken.

(cf. punten 50-56)

3. Verordening nr. 2201/2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de overbrenging van het kind heeft plaatsgevonden overeenkomstig een bij voorraad uitvoerbare rechterlijke beslissing die vervolgens is vernietigd door een rechterlijke beslissing waarbij is bepaald dat de verblijfplaats van het kind de woonplaats van de ouder in de lidstaat van herkomst zal zijn, het niet doen terugkeren van het kind naar die lidstaat na die tweede beslissing ongeoorloofd is, en artikel 11 van deze verordening van toepassing is wanneer wordt geoordeeld dat het kind zijn gewone verblijfplaats vóór het niet doen terugkeren nog in genoemde lidstaat had.

Wordt daarentegen geoordeeld dat het kind zijn gewone verblijfplaats toen niet langer in de lidstaat van herkomst had, dan wordt de beslissing tot afwijzing van het op die bepaling gebaseerde verzoek om terugkeer genomen onverminderd de toepassing van de regels in hoofdstuk III van diezelfde verordening over de erkenning en de tenuitvoerlegging van de in een andere lidstaat gegeven beslissingen.

De omstandigheid dat de gewone verblijfplaats van het kind na een uitspraak in eerste aanleg mogelijk in de loop van het hoger beroep is gewijzigd, en dat die wijziging in voorkomend geval is geconstateerd door de rechterlijke instantie waarbij een verzoek om terugkeer op basis van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen en artikel 11 van voornoemde verordening aanhangig is, kan geen factor vormen waarop de ouder die het kind in strijd met een gezagsrecht vasthoudt, zich kan beroepen om de feitelijke situatie die als gevolg van zijn ongeoorloofd gedrag is ontstaan, langer te laten voortduren en om zich te verzetten tegen de tenuitvoerlegging van de in de lidstaat van herkomst gegeven beslissing over de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid, die daar uitvoerbaar is en die betekend is.

Zou immers worden geoordeeld dat de constatering van de wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind door de rechterlijke instantie waarbij een dergelijk verzoek aanhangig is, het mogelijk zou maken dat deze feitelijke situatie langer voortduurt en de tenuitvoerlegging van een dergelijke beslissing wordt verhinderd, dan zou dit een ontwijking van het mechanisme in afdeling 2 van hoofdstuk III van verordening nr. 2201/2003 betekenen en dit elke zin te ontnemen.

Ook kan de instelling van beroep tegen een dergelijke in de lidstaat van herkomst gegeven beslissing over de uitoefening van de ouderlijke verantwoordelijkheid, geen gevolg hebben voor de tenuitvoerlegging van die beslissing.

(cf. punten 67-69, dictum 2)